

Alv N 21-11-97

Vrijdag

Nanne Tepper
Hoezo crisis in de
Nederlandse
literatuur?

19

Pagina Twee

Cineaste Barbara Kopple volgde
Woody Allen op tournee

verder: Het papje van Maria/Nominaties
Hendrik de Vries Stipendium (overlees)

18

Muziek / Column

Oasis: 'Dat zijn twee genieën
in één band'

19

Boeken

Manon Uphoff over 'Breaking The Waves' en
haar nieuwe roman 'Gemis'

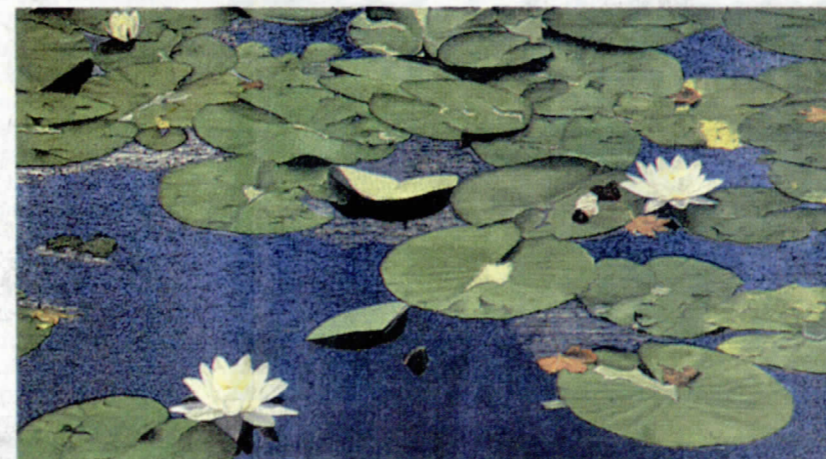
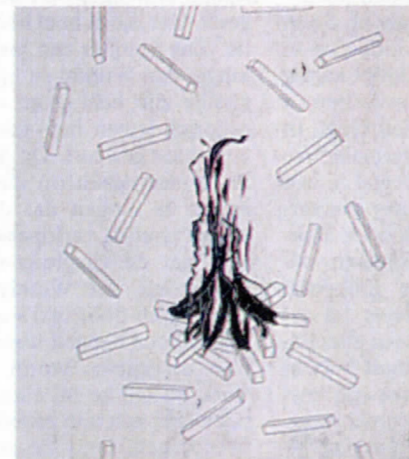
verder: Carolijn Visser, Gerard Reve/
Willem Nijholt en Jessica Durlacher

21

17

Zeven jonge kunstenaars
uit de stad Groningen,
genomineerd voor het
Hendrik de Vries
Stipendium 1997, krijgen
vandaag te horen wie van
hen het stipendium, groot
5000 gulden, krijgt
uitgereikt. Een portret van
de jonge kunst
in Groningen.

De eigen
geschiedenis
als bron voor
jonge kunst
in Groningen

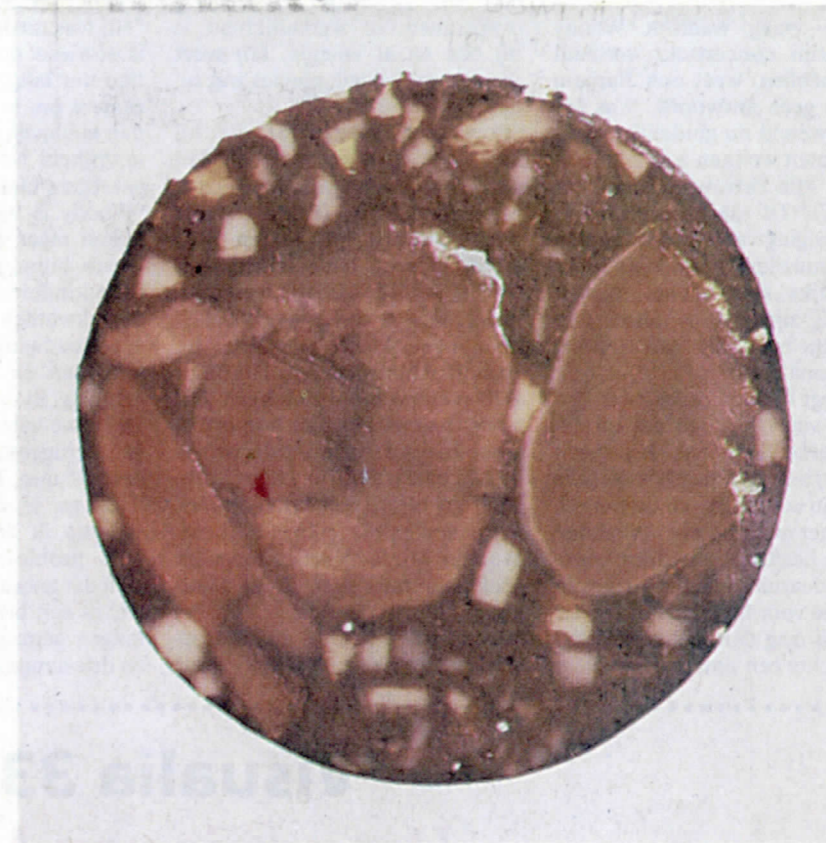

Hendrik de Vries

De zeven genomineerden van het Hendrik de Vries Stipendium 1997

Linksboven: Dienne Nauta 'Zonder titel' 1997. Rechtsboven: Gabriëlle Kroese © Jaap Knigge. Linksmidden: Frank Jan van der Laan: 'Circusnummer' 1996. Midden: Isabella Werkhoven: 'Le mal du siècle I' 1996. Rechtsmidden: Ruud Akse © Jaap Knigge. Linksonder: Arjen Boerstra © Jaap Knigge. Rechtsonder: Eveline Mooibroek: 'Zonder titel'.

Eric Bos

Hoe ziet de jonge, eigentijdse kunst er in Groningen uit? De zeven genomineerde jonge kunstenaars, tussen de 26 en 34 jaar oud, hebben in het Centrum Beeldende Kunst, dat het Hendrik de Vries Stipendium organiseerde, een expositie ingericht met hun meest recente werk. Dat varieert van schilderijen, installaties en foto's tot grafiek en objecten. Maar nooit gaat het om zomaar een schilderij, grafiekje of foto. Alles is onderdeel van iets anders, geen schilderij bestaat alleen maar uit verf en linnen, geen foto staat op zichzelf. Zelfs op de kunstacademies zijn de grenzen tussen de verschillende disciplines verwaagd. Kenmerkend voor eigentijdse kunst is dat allerlei media en tradities elkaar beïnvloeden of in één werk of oeuvre geïntegreerd of vertegenwoordigd zijn. Weliswaar liggen er in Groningen twee kroegen tegenover elkaar, gescheiden door het Gedempte Zuiderdiep, waar in De Kale Jonker de figuratieven hun heil zoeken en in Café Overstag de ab-

stracten samscholen – in de praktijk putten de jonge kunstenaars uit beide bronnen. Zij gebruiken alle middelen en technieken, hanteren allerlei stijlen en laten zich minder door de traditionele of recente kunsthistorie inspireren alswel door de beelden en onderwerpen van alledag, de media, de musea, of door wat ze in de Viva of in de krant aantreffen. Een opvallend vaak is de bron de persoonlijke geschiedenis van de kunstenaar, een krachtig beeld of een sterke ervaring uit de kindertijd.

Dienne Nauta (Groningen 1971/Minerva 1995) is met haar op allerlei manieren uitgewerkte fascinatie voor het licht een goede kanshebster om het stipendium in de wacht te slepen. In haar atelier hoog in een pakhuis aan de Noorderhaven maakt ze met sterk uiteenlopende technieken heel verschillend werk waarin glas, spiegelglas en halfdoorzichtige materialen een grote rol spelen. Ze maakt kastjes en kistjes – die we ook op de expositie in het CBK aan de wand zien – met daarin geheimzinnig opgluoiend een lichtbron, zo lijkt het. Ook als ze schildert, gewoon traditioneel met een doek op de ezel, toont dat de illusie van

lichtgevende buizen tegen een achtergrond van divisionistisch kleurgebruik – de analyse van het licht zelf. "Het vangen van het licht, daar gaat het mij om," zegt ze, waarbij ze refereert aan fotografie en film.

Niet alleen is de jonge kunstenaar van nu veel bezig met onderzoek en experiment, de discipline is hoog, men werkt hard en begint vroeg. Afspraken maken rond negen uur 's ochtends blijkt bij bijna niemand een probleem te zijn. Gabriëlle Kroese (Rotterdam 1963/Minerva 1986) bijvoorbeeld – ze is voor de tweede keer genomineerd – maakt collages met als onderwerp vrouwen, mannen, kinderen en de reclamecultuur. Ze heeft zelf twee kleine kinderen, maar "ik ga als een ambtenaar elke ochtend naar mijn atelier hier in de Oude Boteringestraat". Haar collages en schilderijen zijn vol ironie. Op een decoratief uitgewerkt schilderij van een bekende filmfoto uit Hitchcocks *The Birds* – waarop drie kinderen vluchten voor agressieve vogels – heeft zij de vogel in de lucht vervangen door een bloemkool. Groente en huishoudelijke artikelen, in samenhang met beelden van het gezinsleven zijn haar onderwerpen. Haar eerder

geëxposeerde project *Pamperboy*, dat uitgaat van tijdschriftfoto's en reclamemateriaal, is als installatie aanwezig op de CBK-expositie. Als welopgevoed katholiek meisje is ze gefascineerd door ansichtkaarten met daarop superkitscherige voorstellingen van Jezus of Maria, een soort namaak-hologrammen. "In mijn werk gaat het om ouders, verhoudingen, het bruid zijn, zoals toen ik als kind communie deed. Dat is heel ingrijpend, het meest essentiële in je leven, een soort initiatie-rite tot je vrouwwording. En dan vooral de leugen en de waarheid in dat alles." Dienne Nauta put eveneens uit de ervaringen van haar kindertijd als het om haar fascinatie voor licht gaat. "Ik weet nog heel goed hoe ik als kind altijd lichtvlekken wilde aanraken, in een poging dat wat verdwijnt, wat voorbij gaat, vast te houden. Zo bezochten onze ouders met ons de Nachtwacht. Dat was een tijd waarin er nog geen glas voor zat. Op dat schilderij zijn lichtplekjes geschilderd, die ik per se wilde aanraken en dat heb ik ook gedaan. En nog steeds vraag ik me af hoe het kan dat je door iets wat er niet is, wat alleen bestaat op basis van illusie, zoals bij het platte beeld van een filmprojectie of een

televisiebeeld, ontzettend ontroerd kunt worden." Ook Arjen Boerstra (Heerenveen, 1967/Minerva 1993) verheelt niet dat hij met zijn installaties steeds zijn zolderkamer met zolderraam uit zijn jeugd probeert te reconstrueren. Hij bouwt huisjes die hij voor zijn exposities voorziet van een zolderraam. Wie dat huisje binnenstapt en omhoog kijkt, ziet dan een video-projectie. "Die zolderkamer blijft een centrumpje waaruit de dingen ontstaan," zegt Boerstra. Op de expositie in het CBK staat ook zo'n ingebouwd zolderkamer-tje, "met een doorgebogen bed en daaronder de projectie van een videofilm die met een ronddraaiende camera met groothoeklens aan een vlieger boven het platteland even buiten de stad is gemaakt". In zijn woonruimte met uitzicht op het Hoofdstation en langsdenderende treinen danst op het videobeeld het groene Groningse landschap in een eeuwig draaien voorbij, terwijl licht en weer veranderen. Zo ziet een kind de wereld uit het dakraam, hoog boven het groene gras rond het huis. "Het is een soort droombeeld," legt Boerstra over zijn installatie uit, "met een theaterachtige sensatie."

Voor Isabella Werkhoven (Gorssel 1969/Minerva, 1993) gaat het eveneens om droombeelden en het landschap uit haar jeugd. Ze reconstrueert die door middel van een combinatie van schilderen en fotograferen, waarbij ze foto's van zichzelf uitknijpt en die in idyllisch geschilderde werelden plaatst. "Het landschap is het land bij mijn ouders achter, in Gorssel," zegt ze, waarbij ze zichzelf als romantisch kunstenaar kenschetst. Dat is, behalve aan haar sprookjesachtige werelden, ook aan de titels van haar werk af te lezen, zoals *Le Mal du Siècle I* voor op glanzend polyester geschilderde waterlieries waarop we haar, als een moderne Duimelijntje, op een foto zien afgebeeld. "Maar ik vind het wel leuk dat ik met mijn ouderwetse, romantische idealen toch helemaal in deze tijd sta met mijn schilderijen," zegt ze strijdvaardig. Het 19de-eeuwse *Weltschmerz* is een begrip dat haar ook nu raakt. "Daar is een sterk verzet tegen in de kunst, het mag niet romantisch zijn. Terwijl ik in schilderijen bevlogenheid wil zien, ik wil meegenomen worden. Het zijn dingen waar ik vroeger al over dacht, maar mijn ouders vonden dromen en fantasieren maar niks. Ze moesten er om

lachen. Als ik nu mijn dromen schilder, heb ik het heerlijke gevoel alsnog gelijk te krijgen."

Denkt Werkhoven misschien nog het meest traditioneel, Ruud Akse (Hoogeveen 1964/Minerva 1992) is de meest onconventionele van alle genomineerden en eveneens een goede kanshebber voor het Stipendium. Bij hem is het op een afstand naar de dingen kijken de belangrijkste bron van zijn manier van werken. Op Minerva studeerde hij dan ook *cum laude* af. En op dit moment volgt hij de felbegeerde Tweede Fase-opleiding op de Rijksacademie in Amsterdam als één van tien uitverkorenen. Wekelijks pendelt hij heen en weer tussen de hoofdstad en Groningen. "Mijn werk bestaat uit ideeën. Daar ben ik nu mee bezig in Amsterdam. Je komt daar in een bepaald circuit terecht, en de mensen van het Stedelijk Museum komen regelmatig langs." Voor Akse zijn openingen van tentoonstellingen vaak interessanter dan de expositie zelf. "Voor mij is dat het eigenlijke kunstwerk," legt hij uit in zijn woonhuis aan de Olie-muldersweg. "Kunst ontstaat pas door alle blabla en rituelen er om heen. Dat neem ik als uitgangspunt voor mijn onderwerp, de *happenings* en *events*. Ik wil graag uittesten hoe ver je daar in kunt gaan, hoe je in bepaalde organisatiestructuren kunt ingrijpen en kijken hoe de Nederlandse kunstmarkt in elkaar steekt. Waarbij de onechtheid van die wereld heel groot is. Het is een spel dat ik meespeel met m'n eigen spelregels." Een voorbeeld van zijn werkwijze is dat hij door een paar hostesses absentiekaarten liet uitdelen op de opening van zijn tentoonstelling, alsof hij zelf verhinderd was. "Dat uitdelen van die kaarten was het eigenlijke kunstwerk, hoé mensen daar dan op reageren. Want er hing of stond verder geen werk van mij." Als kind keek Ruud Akse al op een afstand naar situaties. "Het gebeurde bijvoorbeeld als ik met Lego speelde, dan zette ik een stukje net even anders dan op het voorbeeld stond, net een ander draaitje. Wat dat betreft ben ik nu puur bij mezelf teruggekomen, bij het spelen van

Vervolg op pagina 18

Hendrik de Vries Stipendium

'Er zijn in Groningen geen podia voor kunst'

Vervolg van pagina 17

vroeger. Dat is voor mij ook veel spannender. Als je sommigen bij de Rijksacademie ziet binnenkomen, sjouwend met gigantische beelden en schilderijen... ik kwam met een stapeltje stickers in mijn zak binnen, dat was alles."

Frank Jan van der Laan (Drachten 1970/Kunstacademie Kampen 1995) is precies de tegenpool van Akse. Zijn kunstwerken ogen zowel vertrouwd als ongewoon. Ze bestaan uit ingelijste witte vlakken waarop met linsnede of houtsnede vormen zijn afgedrukt. Die vormen bestaan uit eenvoudige lijntekeningen van een tafeltje, een hondje aan een touw, een vogel op een groot wit vlak, een eendje dat verbaast naar zijn eigen waterkringen verderop staart. Op een ander kunstwerk raken de snavels van twee eendjes elkaar terwijl boven hun kopjes een houten Andreaskruisje zweeft. Dat doet in dit verband denken aan een hartje, zodat het snavelcontact op een kusje lijkt. De titel zal wel 'verliefd' zijn of zoiets. Of misschien ook helemaal niet. De kijker moet het zelf maar bedenken, vindt de kunstenaar. "Ik houd van eenvoud," zegt hij in zijn uiterst eenvoudig ingerichte woonruimte in een door een anti-kraakwacht bewoond pand naast de voormalige melkfabriek aan de Friestraatweg. "Ik maak voortdurend eenvoudige schetsjes in kleine schetsboeken. Daaruit maak ik dan een keuze voor een groter kunstwerk. Dan ga ik uit van een leeg vel en probeer met zo weinig mogelijk middelen iets uit te drukken. Het is een manier van beeldend bezig zijn op de grens van intuïtie en denken."

Zijn spontane, minimale manier van tekenen – en de betekenisloosheid van de voorwer-

mijn kijk op de werkelijkheid te laten zien."

Voorlopig poppen representeren voor Mooibroek een onechte wereld vol onechte vormen die tot onechte gevoelens leiden. Wat dat betreft voelt ze zich wel verwant met het werk van Koons en Kelley. Haar close-ups van poppenkoppen met weggezakte knipperogen hebben iets gruwelijks, evenals die van een popje met een overdadig aangebrachte, bloedrode, uitgelopen lippenstift, alsof het plastic wurmpje al te hartstochtelijk werd gezoend.

"In mijn werk is een soort *animisme* aanwezig, mijn poppen lijken te leven, ze krijgen iets menselijks. Het is, ik besef het, een banale fascinatie van mezelf en als je het eenmaal ziet, zie je het overal. Kasteeltjes voor de goudvisjes, kerstmutsjes voor de hond. Dat de mens dat doet..."

Op de expositie in het CBK zijn uitvergroete foto's van plakjes zure zult en tongenworst te zien, maar ook schilderijen van kaalgeschoren poppenhoofdjes die als oranje sinaasappeltjes schril afsteken tegen een blauw fond.

Opvallend zijn overigens de reacties op elkaars werk. Een enkeling daargelaten is het oordeel over de ander zuinig en terughoudend. Alleen Ruud Akse, Eveline Mooibroek en Gabriëlle Kroese zijn er duidelijk over, evenals over het algemene kunstklimaat in Groningen.

Ruud Akse: "De kunstwerken van de andere genomineerden laten een goede keuze zien van wat er in Groningen gebeurt. Maar voor mij prikkelt het allemaal te weinig. Er gebeurt wel eens wat in Groningen, maar dan *underground*, want wat zichtbaar wordt gemaakt is eigenlijk van een saai niveau. Er zijn ook geen podia hier in Groningen voor echt interessante dingen. Hoog-

van intuïtie en denken."

Zijn spontane, minimale, manier van tekenen – en de betekenisloosheid van de voorwerpen die in combinatie met elkaar toch een gevoelsmatige betekenis krijgen – lijkt verwant aan het werk van kunstenaars als Cucchi en Clemente, die door Van der Laan dan ook bewonderd worden.

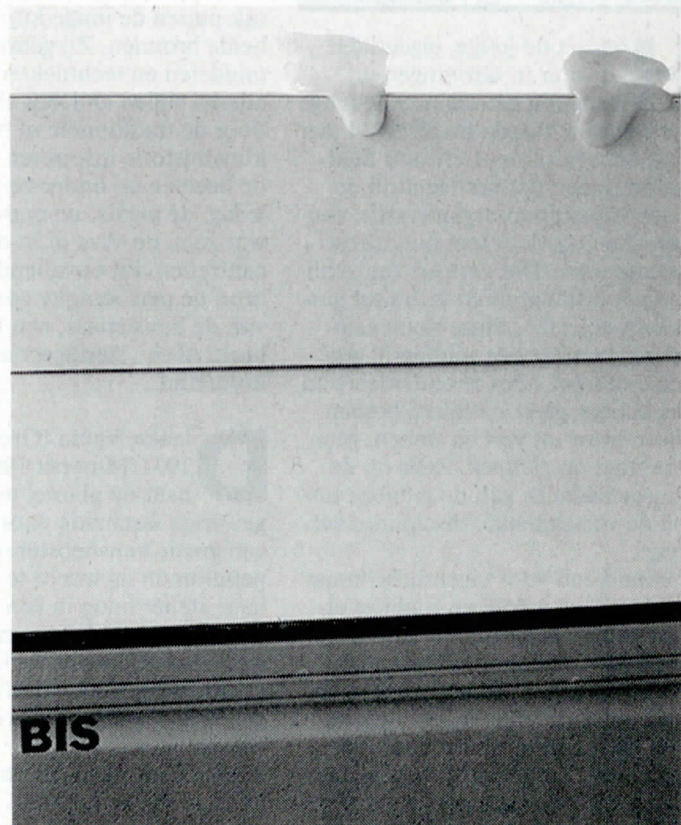
Eveline Mooibroek is de zevende genomineerde van het Hendrik de Vries Stipendium 1997 en ook zij lijkt een goede kanshebber. Mooibroek (Zürich 1970/Minerva 1995) werd in Zwitserland geboren en deed al eerder op tentoonstellingen stof opwaaien door haar ironische, confronterende foto's en installaties. Daarmee geeft ze, evenals Gabriëlle Kroese, commentaar op identiteit en onechtheid in onze moderne, sterk veramerikaniseerde wereld. Mooibroek ("Mijn werk ziet er figuratief uit, maar ik voel me niet thuis bij de figuratieven") is vooral bekend van haar installaties en foto's van vleeswaren, poppen en knuffeldieren. "Ik heb een verontwaardigende ondertoon nodig in mijn werk. Ik ontnem alle daagse objecten hun alledaagse functie en gebruik ze om

is eigenlijk van een saai niveau. Er zijn ook geen podia hier in Groningen voor echt interessante dingen. Hoogstens in Niggendijker, waar ik nu twee jaar in de organisatie zit."

Eveline Mooibroek: "Je hebt in Groningen wel een paar expositiegelegenheden die interessant zijn en waar mijn werk bij past. Zoals bij Sign en Ziegler. En ook bij Niggendijker, waar ik als vrijwilligster werk. Daar wordt tenminste over kunst gediscussieerd. Daar gebeurt wél wat."

Gabriëlle Kroese: "Wat de andere genomineerden betreft, er zit wel een bepaalde lijn in, iets gemeenschappelijks. Eveline Mooibroek zit volgens mij dicht bij mij. Ik schrik wel eens als ik merk dat jongere kunstenaars het over dingen hebben en met dingen bezig zijn waar ik al niks meer van snap. Zo snel gaat dat kennelijk. Van hun concepten snap ik helemaal niets, zoals ze een hoop troep of afval ergens neerleggen en dat als de nieuwe kunst presenteren."

Expositie **Hendrik de Vries Stipendium** Centrum Beeldende Kunst, Trompsingel 27, Groningen. Open: ma t/m za 10-17 uur. T/m 18 januari.

BIS

Ruud Akse fotografeerde de opbergkast van het CBK met documentaite over hemzelf. Daarop bracht hij twee stukjes slime aan, die langzaam maar zeker naar beneden druipen.